

เรียนภาษาเยอรมัน ผสานวัฒนธรรมไทย มองไกลไปอาเซียน: ครุ่นคิดพินิจกว่าด้วยเรื่องการ
เรียนรู้ผ่านโครงการและโครงการ "ช้อยเยอรมัน"

Learning German, Integrating with Thai Culture, Looking Forward to ASEAN:

Reflections on Project-Based Learning and the Project "Choy in German"

กรกช อัดตวิริยะนภาพ

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ประสบการณ์ในการเรียนการสอนแบบที่ให้นักศึกษาเรียนรู้ผ่านการทำโครงการและบูรณาการการใช้ภาษาเยอรมันกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย ผลจากการเรียนรู้ภาษาเยอรมันโดยผสมกับวัฒนธรรมไทยผ่านการทำโครงการในรายวิชาต่าง ๆ ในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษานั้น นอกจากจะช่วยเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการใช้ภาษาเยอรมันแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้รู้จักเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโดยไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง โดยในบทความนี้จะหยิบยกตัวอย่างกรณีการทำโครงการ "ช้อยเยอรมัน" ซึ่งนำวิธีการร้องเพลงช้อยของไทยมาจัดทำเนื้อร้องเป็นภาษาเยอรมันขึ้นมาเป็นกรณีศึกษา ประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการนี้และการได้รับชม "ช้อยอาเซียน" รูปแบบต่าง ๆ ทำให้เห็นประโยชน์ของการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษา ต่างประเทศ ซึ่งอาจมีส่วนช่วยในการเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนได้ด้วย

คำสำคัญ: ภาษาเยอรมัน ศิลปวัฒนธรรมไทย การเรียนรู้ผ่านโครงการ เพลงช้อย

Abstract

The purpose of this article is to analyze experiences of implementing project-based teaching and learning and combining German language use with the promotion of Thai art and culture. Learning German by integrating it with Thai culture can be done through projects in different courses in higher education. This cannot only develop the German language skills of the learners but also helps them to understand their own roots in Thai culture better through projects related to foreign language learning. The project "Choy in German" is presented here as a case study. In this project, the students use the poetry scheme of Phleng Choy, a kind of Thai folksong, as a pattern to write lyrics in German. The experience in guiding students through this project and observing some other "ASEAN-Choy" projects leads to reflections on the advantages of the integration of Thai art and culture with foreign language learning which may also contribute to preparing students for being a part of the ASEAN Economic Community.

Keywords: German language, Thai art and culture, project-based learning, Choy

บทนำ

การเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ (project-based learning) เป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้งในระยะหลังนี้ และได้รับการยอมรับมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากถือเป็นการเรียนการสอนแบบหนึ่ง ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centered) เน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยผู้สอนมิได้มีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทุกอย่างแต่ฝ่ายเดียวเช่นที่เคยเป็นในรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิมๆ แต่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งต่างไปจากรูปแบบการเรียนการสอนในอดีตที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้ให้ความรู้ ปัจจุบันเชื่อกันว่าการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลักนั้นเป็นรูปแบบประชาคมการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วย (Ceylan/Mollaoglu, 2012, p. 28)

ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษากำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย นอกจากนี้ ในงานประกันคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษา ยังกำหนดพันธกิจสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาไว้ 4 ประการ คือ ผลิตบัณฑิต วิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งพันธกิจสุดท้ายนั้น มักจะหมายความถึง “ศิลปวัฒนธรรมของชาติ”¹ การคิดโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจึงกลายเป็นโจทย์ที่ยากสำหรับภาควิชาที่รับผิดชอบการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะในการเรียนการสอนภาษาตะวันตกซึ่งมีความแตกต่างจากไทยในด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นอันมาก และเป็นเรื่องยากที่จะผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศให้ประสานกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมประจำชาติของผู้เรียน

ภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นับเป็นกรณีตัวอย่างของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน โดยบูรณาการพันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยของสถาบันอุดมศึกษาเข้ากับการเรียนการสอน และกิจกรรมของนักศึกษา ในส่วนของกิจกรรมนั้นได้จัดโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและบริการวิชาการหลากหลายรูปแบบนับตั้งแต่ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นมา อาทิ โครงการประกวดการแปลและแปลงเพลง และแต่งคำประพันธ์เยอรมันโดยใช้ฉันทลักษณ์ไทย การจัดบรรยายเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งไทย การจัดโครงการบริการวิชาการเพื่อสอนเกี่ยวกับการร้องเพลงลูกทุ่งเยอรมัน การสอนภาษาเยอรมันโดยใช้เพลงลูกทุ่งเยอรมัน และการแปลงเพลงลูกทุ่งเยอรมัน ตลอดจนการจัดแสดงลิเก-ลูกทุ่งภาษาเยอรมันในวาระและโอกาสต่างๆ (กรกช อัดตวิริยะนุภาพ, 2555; Attaviriyapap, 2014a; Attaviriyapap, 2014b)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอและวิเคราะห์ประสบการณ์ในการเรียนการสอนที่ใช้โครงการเป็นฐาน โดยบูรณาการการใช้ภาษาเยอรมันกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักวิชาการและผู้สอนภาษาต่างประเทศในบริบทไทย ทั้งนี้ นอกจากจะนำเสนอโครงการนักศึกษาที่น่าสนใจในรายวิชาต่างๆ แล้วจะยกตัวอย่างกรณีการทำโครงการ “น้อย

¹ รายละเอียดมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาสามารถอ่านได้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2554.

เยอรมัน" หรือ โครงการแนะนำภาพยนตร์เยอรมันด้วยการร้องเพลงน้อย ที่ได้นำวิธีการร้องเพลงน้อยของไทยมาจัดทำเนื้อร้องเป็นภาษาเยอรมันพร้อมทั้งอธิบายที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการดังกล่าว

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ

ก่อนที่จะสนใจการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษาเยอรมันนั้น ผู้เขียนมักจะพยายามสอดแทรกลักษณะการทำงานกลุ่มและการทำโครงการในการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในทุกๆรายวิชาเท่าที่เป็นไปได้อยู่แล้ว โดยวิชาที่ผู้เขียนรับผิดชอบสอนมาโดยตลอดและมีการทำโครงการโดยมีความเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมไทย คือ รายวิชา "ภาพยนตร์เยอรมัน" ซึ่งเริ่มสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 และรายวิชา "ภาษาเยอรมันเพื่อการท่องเที่ยว" ซึ่งเริ่มสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 ทั้งนี้ การทำโครงการในแต่ละรายวิชามีความแตกต่างกัน และเกี่ยวข้องกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยมากน้อยต่างกัน ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

1. การศึกษาผ่านการทำโครงการในรายวิชา "ภาษาเยอรมันเพื่อการท่องเที่ยว"

การทำโครงการในรายวิชาภาษาต่างประเทศที่เป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยนั้น คงจะพบบ่อยมากที่สุด ในรายวิชาภาษาเพื่อการท่องเที่ยวของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการออกสัมมนาทัศนศึกษา การทำวีดิทัศน์สารคดีท่องเที่ยว การผลิตสื่อแนะนำศิลปวัฒนธรรมเป็นภาษาต่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนเองเคยได้รับฟังการนำเสนอโครงการเหล่านี้จากมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในประเทศไทยและต่างประเทศหลายโครงการด้วยกัน ในฐานะผู้สอนรายวิชา "ภาษาเยอรมันเพื่อการท่องเที่ยว" ผู้เขียนได้มอบหมายให้นักศึกษาทำโครงการเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม การจะทำโครงการได้หลากหลายหัวข้อหรือไม่ ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เรียนด้วย ในปีการศึกษาแรกนั้น ได้ให้นักศึกษาทั้งกลุ่มใหญ่ (จำนวนผู้เรียน 19 คน) ค้นคว้าข้อมูลท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐมร่วมกัน และแบ่งกันจัดทำข้อมูลเป็นภาษาเยอรมัน แต่รูปแบบในการนำเสนอท้ายสุดนั้น มีการแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้เป็นรูปเล่มหนังสือ (สิ่งพิมพ์) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) และวีดิทัศน์ "เที่ยวนครปฐมใน 1 วัน" ส่วนในปีการศึกษา 2556 มีผู้ลงทะเบียนเรียนมากถึง 29 คน ผู้เขียนจึงได้มอบหมายงานให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มกันทำโครงการผลิตวีดิทัศน์แนะนำศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นภาษาเยอรมัน โดยผู้เรียนเป็นฝ่ายคิดหัวข้อเองตามที่กลุ่มของตนสนใจ ซึ่งผลที่ได้เป็นที่พึงพอใจมาก นักศึกษาออกเก็บข้อมูล และถ่ายทำวีดิทัศน์ตามสถานที่จริง โดยมีหัวข้อดังนี้ คือ ขนมไทย การทำหัวโขน หุ่นละครเล็ก นวดไทย มวยไทย และหมอลำ การได้ทำโครงการนอกจากจะเป็นการฝึกฝนทักษะภาษาเยอรมันเพิ่มขึ้นแล้ว ยังช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากกว่าการอยู่ในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังรู้จักใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นประโยชน์ด้วย ตัวอย่างเช่น ในขณะที่กลุ่มอื่นๆ สามารถไปถ่ายทำวีดิทัศน์ตามสถานที่จริงได้ ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง แต่กลุ่มที่ทำโครงการ "หมอลำ" ประสบปัญหาในการลงไปเก็บข้อมูล ณ สถานที่จริง เนื่องจากคอนเสิร์ตและคณะหมอลำมักอยู่ในภาคอีสาน ไกลเกินกว่าที่นักศึกษาจะไปถ่ายทำวีดิทัศน์ด้วยตนเองได้ นักศึกษากลุ่มนี้จึงได้แก้ปัญหาด้วยการทำเป็นรายการท่องเที่ยว และนำเอาทำนองเพลง

"สาวดำรำพัน" มาเขียนเนื้อร้องภาษาเยอรมัน และจัดทำเป็นมิวสิควิดีโอปิดท้ายรายการของกลุ่มแทน ซึ่งเป็นคลิปที่นับว่าบูรณาการการนำเสนอวัฒนธรรมไทยเป็นภาษาเยอรมันที่ประสบความสำเร็จ² นับว่าโครงการในรายวิชานี้สามารถบูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศได้โดยตรง อย่างไรก็ตาม อาจถือว่าไม่แปลกใหม่นักเมื่อเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในการทำโครงการในรายวิชา "ภาพยนตร์เยอรมัน" ซึ่งโดยเนื้อหาของวิชาไม่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมโดยตรง แต่ปรากฏว่ามีการเรียนรู้ผ่านโครงการในหลากหลายรูปแบบและผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยได้เช่นกัน

2. การศึกษาผ่านการทำโครงการในรายวิชา "ภาพยนตร์เยอรมัน"

สำหรับรายวิชา "ภาพยนตร์เยอรมัน" นั้น เนื้อหาในชั้นเรียนเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับภาพรวมของประวัติศาสตร์ภาพยนตร์เยอรมัน และทำความรู้จักกับภาพยนตร์เยอรมันเรื่องสำคัญๆ แต่ในส่วนของการทำโครงการนั้น ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ให้เป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนให้มากที่สุด เพราะการชมภาพยนตร์นั้นย่อมเหมือนกับประสบการณ์ในการเสพงานศิลปะประเภทอื่น ๆ ที่สามารถนำเอาเนื้อหาหรือประเด็นความคิดที่ได้รับรู้จากการชมภาพยนตร์ไปต่อยอดเชื่อมโยงกับบริบทในชีวิตจริงของมนุษย์ได้ ผู้เขียนจึงกำหนดให้นักศึกษาเลือกทำโครงการในหัวข้ออะไรก็ได้โดยอิสระ และจะทำงานเดี่ยวหรือทำเป็นกลุ่มก็ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณเนื้อหา และความยากง่ายของโครงการ แต่มีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการที่โครงการทุกชิ้นจะต้องมี นั่นคือ ประการแรก ในการทำโครงการนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถภาษาเยอรมันไม่มากนักน้อย และประการที่สอง หัวข้อที่จะต้องเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์หรือมีจะนั้นก็จะต้องนำเสนอผลงานที่ได้จากการเรียนรู้ผ่านโครงการในรูปของภาพยนตร์สั้นหรือภาพยนตร์สารคดีโครงการต่าง ๆ ที่นักศึกษาทำมานั้นสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 4 ประเภท³ คือ โครงการที่ "เน้นการนำเสนอข้อมูล" ส่วนใหญ่เป็นงานเดี่ยว และไม่มีความซับซ้อนในการทำงานเท่าไรนัก ซึ่งไม่พบว่ามีประเด็นเกี่ยวกับเรื่องของไทยเลย แต่เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์เยอรมันโดยตรง (เช่น เทศกาลภาพยนตร์เบอร์ลิน แนะนำผู้กำกับภาพยนตร์ที่สำคัญ แนะนำสถานศึกษาที่มีการสอนทำภาพยนตร์ในเยอรมัน ฯลฯ) โครงการประเภทที่ 2 ถือเป็นโครงการที่ "เน้นการวิเคราะห์" มีลักษณะเหมือนหัวข้อค้นคว้าวิจัยเล็ก ๆ (เช่น ภาพของชาวต่างชาติในภาพยนตร์เยอรมัน เปรียบเทียบตัวละครหญิงในภาพยนตร์เยอรมัน ภาพของเบอร์ลินในภาพยนตร์เยอรมัน ฯลฯ) ทั้งนี้ พบว่ามีบางหัวข้อที่เริ่ม

² สำหรับผู้สนใจ คลิปมิวสิควิดีโอเพลงหมอลำภาคภาษาเยอรมันนี้สามารถรับชมได้ที่

<https://www.youtube.com/watch?v=pcwIB62d9LY>

³ ผู้เขียนไม่ได้กำหนดรูปแบบและหัวข้อของโครงการไว้ตั้งแต่ต้น เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของการทำโครงการในรายวิชานี้คือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาคิดหาสิ่งที่ตนเองอยากทำโดยไม่กำหนดหัวข้อและรูปแบบ จนเมื่อนักศึกษาค้นพบสิ่งที่สนใจแล้ว ผู้เขียนก็จะสนทนากับนักศึกษาเพื่อพยายามหาจุดเชื่อมโยงให้เกิดขึ้นเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับ "ภาษาเยอรมัน" และ "ภาพยนตร์" ตามเงื่อนไขของการทำโครงการในรายวิชานี้ แต่ในการนำเสนอผลงานวิชาการในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติครั้งหนึ่งที่มหาวิทยาลัยฮานอย ซึ่งเน้นให้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติจริง ผู้เขียนได้นำโครงการต่าง ๆ ที่เคยทำในรายวิชา "สัทศาสตร์ภาษาเยอรมัน" และ "ภาพยนตร์เยอรมัน" มาวิเคราะห์และจัดประเภทเพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนกับนักวิชาการจากประเทศเพื่อนบ้านในงานดังกล่าว (Attaviryanupap, 2013)

เป็นการเปรียบเทียบกับประสบการณ์ไทย และผสมการบูรณาการเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทยเข้าไปบ้างเล็กน้อย ตัวอย่างเช่น โครงการเปรียบเทียบภาพยนตร์เรื่อง “รักแห่งสยาม” กับ “Sommersturm” ซึ่งเป็นภาพยนตร์ชายรักชาย ที่ในการวิเคราะห์จะสอดแทรกภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมของไทยเข้าไปด้วย โครงการประเภทที่ 3 นั้นเป็นโครงการที่ “เน้นการฝึกทักษะภาษาเยอรมัน” รูปแบบที่เสนอออกมาจึงมักเป็นการแปลคำบรรยายภาพยนตร์จากภาษาเยอรมันเป็นภาษาไทย และการทำและวิเคราะห์แบบฝึกหัดที่เป็นการฝึกภาษาเยอรมันโดยใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อ

โครงการกลุ่มสุดท้ายถือเป็นจุดกำเนิดการทำโครงการในรายวิชาภาษาเยอรมันที่เป็นการบูรณาการการใช้ภาษาเยอรมันกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยเลยทีเดียว อันที่จริง โครงการในกลุ่มนี้เป็นโครงการที่ “เน้นผลผลิต” กล่าวคือ การที่เงื่อนไขในการทำโครงการของรายวิชานี้เปิดกว้างมาก จึงกำหนดรูปแบบให้เป็น “ภาพยนตร์สารคดี” ที่นำเสนอเป็น “ภาษาเยอรมัน” อาจถือว่าเป็นส่วนที่ไม่ตรงกับเนื้อหาของรายวิชา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสอนให้ผู้เรียนรู้จักภาพยนตร์เยอรมันทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ เชิงเนื้อหา และเชิงปริมาณ แต่การเปิดโอกาสเช่นนี้ กลับทำให้เกิดโครงการที่น่าสนใจหลายโครงการด้วยกัน เช่น โครงการผลิตวีดิทัศน์ภาษาเยอรมัน เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในภาพยนตร์ไทย” โครงการผลิตหนังยาวเรื่อง “มนต์รักลูกทุ่ง” ภาคภาษาเยอรมัน ซึ่งนักศึกษาต้องศึกษาภาพยนตร์ไทยเรื่องดังกล่าว เขียนบทเป็นภาษาเยอรมัน แต่งเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมัน ตลอดจนจัดทำตัดต่อและผลิตภาพยนตร์ออกมา โดยเฉพาะโครงการ “ตามรอยสารคดีลิเกไทย” ซึ่งนักศึกษานำเสนอสารคดีเกี่ยวกับลิเกไทยเป็นภาษาเยอรมัน และเขียนบทลิเกเรื่อง “ซินเดอเรลล่า” ที่มีเนื้อเรื่องเป็นภาษาเยอรมันในกรอบของฉันทลักษณ์ไทย และได้นำเรื่องนี้ออกแสดงถึง 2 ครั้งด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้รุ่นน้องนำเสนอ “ลิเกเยอรมัน” อีกครั้งหนึ่งในปีการศึกษา 2557 โครงการนี้ จึงถือเป็นตัวอย่างของการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ (กรกช อัตตวิริยะนุภาพ, 2555)

แม้จะถือว่าโครงการกลุ่มสุดท้ายเป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ภาษาเยอรมันที่ผสมผสานกับการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมไทย แต่อีกโครงการหนึ่งซึ่งเดิมผู้เขียนจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มโครงการที่ “เน้นการฝึกทักษะภาษาเยอรมัน” เนื่องจากเป็นการต้องใช้ความรู้ความสามารถภาษาเยอรมันเป็นอันมากในการสร้างสรรค์ผลงาน หากแต่เมื่อนำมาพิจารณาอีกครั้งผู้เขียนคิดว่าในการทำโครงการนี้ กลุ่มนักศึกษาต้องใช้ทั้งส่วนที่ “เน้นการวิเคราะห์” “เน้นการฝึกภาษา” และ “เน้นผลผลิต” เลยทีเดียว อีกทั้งยังเป็นโครงการที่บูรณาการการเรียนการสอนภาษาเยอรมันกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี นั่นคือ โครงการจัดทำเพลงน้อยแนะนำภาพยนตร์เยอรมัน

โครงการจัดทำเพลงน้อยแนะนำภาพยนตร์เยอรมัน

เพลงน้อยเป็นเพลงร้องโต้ตอบที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย และมีคนรู้จักมากเกือบทั่วทุกจังหวัดของภาคกลาง จังหวัดที่มีพ่อเพลงแม่เพลงระดับอาชีพ ได้แก่ อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ราชบุรี และอุทัยธานี ตอนท้ายของเพลงมีท่อนรับว่า *เอ้ชา เอ้ชา ซาฉ่าซา หนอยแม่* หลักฐานเอกสารเก่า

ที่สุดที่กล่าวถึงเพลงฉ่อยอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 5 (เอนก นาวิกมูล และ ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์, 2550: 78-80)

โครงการจัดทำเพลงฉ่อยแนะนำภาพยนตร์เยอรมัน หรือเรียกสั้น ๆ ว่า โครงการ "ฉ่อยเยอรมัน" เป็นโครงการในรายวิชา "ภาพยนตร์เยอรมัน" ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2556 ซึ่งจัดทำขึ้นเนื่องจากคณะผู้จัดทำต้องการนำเอกลักษณ์ความเป็นไทยมาเผยแพร่เป็นภาษาต่างชาติ โดยนักศึกษาทั้ง 4 คนในกลุ่มคิดที่จะทำบทเพลงฉ่อยเป็นภาษาเยอรมัน โดยเห็นว่าเพลงฉ่อยเป็นเพลงพื้นบ้านที่สามารถเล่นได้ทุกที่และฟังได้อย่างไม่น่าเบื่อ มีจังหวะไม่ซ้ำไม่เร็วเกินไป จึงค่อนข้างทันอกทันใจคนฟัง และผู้ร้องสามารถนำเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวมาร้องเป็นเพลงฉ่อยได้ เมื่อคณะผู้จัดทำได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวต่อผู้เขียนซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชานี้⁴ จึงได้มีการกำหนดหัวข้อของเนื้อหาที่จะนำมาเขียนเป็นเพลงฉ่อย และกำหนดกระบวนการขั้นตอนการทำงาน และดำเนินงานต่าง ๆ ไปตามขั้นตอน ดังนี้

1. หาหัวข้อที่จะนำมาแต่งเพลงฉ่อยภาษาเยอรมัน
2. ชมภาพยนตร์และเขียนเล่าเนื้อเรื่องเป็นภาษาเยอรมัน
3. ศึกษาฉันทลักษณ์การประพันธ์เพลงฉ่อย
4. ทดลองเขียนเนื้อเพลงฉ่อยเป็นภาษาเยอรมัน
5. หัดร้องเพลงฉ่อยไทย
6. ปรับเนื้อเพลงฉ่อยภาษาเยอรมันเพื่อให้ผู้ร้องได้
7. หัดร้องเพลงฉ่อยด้วยภาษาเยอรมัน
8. จัดทำรูปเล่มรายงาน และวิดีโอคลิป "เพลงฉ่อยเยอรมันว่าด้วยเรื่องภาพยนตร์ไทยหาเยอรมันตะวันออก" เพื่อนำเสนอในชั้นเรียน

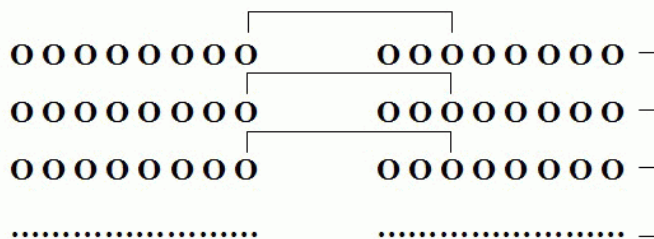
เนื่องด้วยโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา "ภาพยนตร์เยอรมัน" ซึ่งมีเงื่อนไขในการทำโครงการว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ด้วย หลังจากได้พูดคุยกันในรอบแรกจึงตกลงว่าจะต้องเป็นการทำเพลงฉ่อยแนะนำภาพยนตร์เยอรมัน โดยมีการกำหนดแนวของภาพยนตร์ที่จะนำมาแต่งบทร้องให้ไปในทิศทางเดียวกัน ในตอนแรกนักศึกษาอยากจะทำแนะนำภาพยนตร์ตลก เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเพลงฉ่อยของไทย ซึ่งเน้นความสนุกสนาน แต่หลังจากนักศึกษาได้สืบค้นข้อมูลแล้วพบว่ามีปัญหาในการหาภาพยนตร์มาชม สุดท้ายจึงได้ตัดสินใจเลือกหัวข้อ "ภาพยนตร์ที่โหดเหี้ยมเยอรมัน"

⁴ ผู้เขียนขอขอบคุณนักศึกษาทั้ง 4 คน อันได้แก่ พิมลวรรณ ดวงจังหวัด, สุชาวดี ชาติศรี, สุธิดา ธารานนท์ และ อภิษฐา ซาญกิก ที่มีความสนใจในการร้องเพลงพื้นบ้านไทยและคิดที่จะจัดทำโครงการนี้ขึ้น อันเป็นตัวอย่างที่ดีของการบูรณาการเรียนการสอนแบบใช้โครงงานกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ โครงการที่มีหัวข้อเช่นนี้จะไปไม่ได้เลย หากนักศึกษาเองและผู้สอนไม่มีพื้นความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านมาก่อน หรือไม่รู้จักผู้ที่มาให้ความรู้ในเรื่องนี้เพื่อมารับประสบการณ์ตรงได้ ผู้เขียนและนักศึกษาจึงได้เชิญวิทยากรซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้านเพลงพื้นบ้านไทยและเคยมีประสบการณ์การผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับภาษาเยอรมันมาก่อนหน้านี้แล้วจากโครงการ "ลิเกเยอรมัน" ของภาควิชาฯ มาช่วยสอน ทำให้สามารถทำโครงงานนี้ขึ้นมาได้สำเร็จ แม้ว่าสมาชิกในกลุ่มและตัวผู้สอนเองยังไม่เคยร้องเพลงฉ่อยมาก่อนก็ตาม ผู้เขียนจึงขอขอบคุณวิทยากร คือ คุณจิราภรณ์ บุญจันทร์ มา ณ ที่นี้ด้วย

ตะวันออก" หรือ Ostalgiefilme ซึ่งเป็นแนวภาพยนตร์กระแสหนึ่งที่นิยมในวงการภาพยนตร์เยอรมันปัจจุบัน

เมื่อได้ประเด็นแล้วกลุ่มนักศึกษาจึงได้ชมภาพยนตร์เหล่านี้ และตัดสินใจเลือกภาพยนตร์ 4 เรื่องมาเป็นเนื้อหาของเพลงน้อยที่จะจัดทำขึ้นเป็นภาษาเยอรมัน คือ เรื่อง Der Zimmerspringbrunnen (The Living Room Fountain) เรื่อง Good Bye Lenin! เรื่อง Alles auf Zucker! (Go for Zucker!) และเรื่อง Friendship ซึ่งในขั้นตอนนี้ นักศึกษาได้แบ่งกันไปเขียนเนื้อเรื่องย่อ และพยายามเล่าเรื่องราวของภาพยนตร์แต่ละเรื่องเป็นภาษาเยอรมันแบบง่ายๆ ก่อน โดยยังไม่ต้องคำนึงถึงฉันทลักษณ์ไทย

ขั้นตอนที่ 3 ซึ่งอันที่จริงนักศึกษาในกลุ่มนี้ดำเนินการไปพร้อมกับขั้นตอนที่ 2 คือ การสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเพลงน้อย โดยนักศึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านประเภทนี้ของไทย ทั้งในด้านประวัติความเป็นมา การเล่นเพลงน้อย เครื่องแต่งกาย ดนตรี ทำทางการสื่อความหมายเพื่อนำมาประกอบการทำรายงานที่กลุ่มต้องนำเสนอเป็นรูปเล่ม และศึกษาหาคำศัพท์ที่สำคัญที่สุดสำหรับการทำโครงการนี้ นั่นคือ ศึกษากลวิธีและฉันทลักษณ์ในการแต่งเพลงน้อย ซึ่งนักศึกษาได้สรุปแนวทางในการแต่งเพลงน้อยไว้ว่า แต่ละวรรคจะใช้คำประมาณ 6 คำถึง 9 คำ แต่เนื่องจากเป็นกลอนเพลงที่ต้องอาศัยปฏิภาณในการร้องสด การกำหนดจำนวนคำในวรรคจึงไม่ตายตัวนัก บทหนึ่งจะยาวเท่าไรก็ได้ แต่ไปปรับในการร้องอีกครั้งว่าจะเอื้อนสั้นหรือเอื้อนยาว คำสุดท้ายของวรรคหน้าจะต้องสัมผัสกับคำที่ 4 หรือ 5 ของวรรคหลัง และคำสุดท้ายของวรรคหลังทุกวรรคจะต้องสัมผัสกันตั้งแต่ต้นจนจบ หรือเรียกว่าเป็น "กลอนหัวเดียว"⁵ ดังแสดงในรูปต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ฉันทลักษณ์ของเพลงน้อย

เมื่อศึกษาฉันทลักษณ์ ขั้นตอนที่ต่อไป คือ การทดลองเขียนเนื้อร้องเป็นภาษาเยอรมัน ในขั้นตอนนี้ ผู้เขียนแนะนำให้นักศึกษาพยายามแบ่งประโยคที่ใช้เล่าเรื่องให้เป็นประโยคสั้นๆ ก่อน โดยยังไม่ต้องสร้างสัมผัส จากนั้นจึงค่อยๆ ตัดทอนเนื้อหาและพยายามปรับคำให้มีสัมผัสตรงตามฉันทลักษณ์ข้างต้นทั้งนี้ ผู้เขียนแนะนำให้ศึกษาใช้สารานุกรมคำสัมผัส (Reimlexikon; rhyming dictionary) ช่วยในการค้นหาคำศัพท์ นอกจากนี้ เพื่อให้คำภาษาเยอรมันที่ใช้ในบทเพลงน้อยไม่ขัดกับกฎการออกเสียง

⁵ กลอนหัวเดียวเป็นกลอนที่บังคับบาทละ 2 วรรค จำนวนคำในวรรคมีตั้งแต่ 4-10 คำ ถ้าจำนวนคำในวรรคมากอาจเพิ่มสัมผัสกลางวรรคอีกแห่งหนึ่งเพื่อให้เป็นจังหวะเวลาร้อง บทหนึ่งแต่งก็บาทก็ได้ไม่จำกัด บังคับสัมผัส 2 แห่ง คือ สัมผัสระหว่างวรรคกับสัมผัสท้ายบาท สัมผัสท้ายบาทเป็นเสียงเดียวกันทุกบาทตลอดบท ถ้าส่งสัมผัสเสียง อา เรียกว่า กลอนลา ส่งสัมผัสเสียง อี เรียกว่ากลอนลี ส่งสัมผัสเสียง ไอ เรียกว่ากลอนไล

ในภาษาเยอรมันมากจนเกินไป ผู้เขียนจึงแนะนำให้นักศึกษาเลือกใช้คำลงท้ายเป็นสระอี หรือสระโอ เนื่องจาก *-ie* และ *-ei* เป็นหน่วยคำลงท้ายที่ออกเสียงเน้นในภาษาเยอรมัน เพราะหากนักศึกษาเลือกใช้สัมผัสเป็นหน่วยคำลงท้ายที่เป็นพยางค์ห้ามเน้นในภาษาเยอรมัน ก็จะทำให้เมื่อออกเสียงเป็นภาษาเยอรมันแล้วขัดหูสำหรับเจ้าของภาษาและอาจทำให้เข้าใจยาก ซึ่งท้ายที่สุดทางกลุ่มนักศึกษาและผู้เขียนก็ตัดสินใจเลือกใช้ *-ei* เป็นเสียงสัมผัสของเนื้อเพลงน้อยที่จะแต่งเป็นภาษาเยอรมัน เพราะแม้กลอนที่ใช้ร้องเพลงน้อยใช้เสียงสระหลากหลาย แต่ในภาษาไทยเองก็ยังนิยมสระโอ เพราะหาคำได้ง่ายที่สุด การตัดสินใจเลือกทำน้อยภาษาเยอรมันเป็นกลอนโลจึงน่าจะเป็นทางเลือกที่ผสมผสานระหว่างภาษาไทยและภาษาเยอรมันได้ลงตัวที่สุด

ในการแต่งคำประพันธ์นั้นพบว่านักศึกษาประสบปัญหามาก เนื่องจากเป็นเรื่องยากที่จะแต่งคำประพันธ์ภาษาเยอรมันที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และรักษาสัมผัสแบบเพลงน้อยไทยไว้ให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้ นักศึกษาที่เป็นผู้ประพันธ์เนื้อร้องและผู้เขียนเองซึ่งต้องเป็นผู้ตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของภาษาเยอรมันยังร้องเพลงน้อยไม่เป็น ทำให้ยังสรรหาคำภาษาเยอรมันที่เหมาะสมมาใช้ไม่ได้ ในขั้นตอนต่อไป ผู้เขียนจึงได้ให้นักศึกษาหัดร้องเพลงน้อยไทยกับวิทยากร โดยผู้เขียนเองได้เข้าฟังด้วยเช่นกันในช่วงครึ่งหลัง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการปรับแก้ไขบทเพลงน้อยภาษาเยอรมันในเวลาต่อมา

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทำให้นักศึกษาที่ทำโครงการนี้และผู้เขียนจำต้องปรับเปลี่ยนเนื้อหาและความยาวของบทเพลงน้อยภาษาเยอรมัน ซึ่งเมื่อเนื้อเพลงน้อยแนะนำภาพยนตร์เยอรมันแต่ละเรื่องไม่ยาวนาน จึงมีการปรับเปลี่ยนการร้องรับให้ไม่ต้องร้องรับทุกครั้งที่เปลี่ยนไปเล่าถึงภาพยนตร์เยอรมันเรื่องใหม่ แต่จะร้องรับเมื่อจบตอนหน้า และหลังจบการแนะนำภาพยนตร์สองเรื่อง บทเพลงน้อยภาษาเยอรมันพร้อมคำแปลดังแสดงข้างล่าง เป็นผลงานที่ได้จากการทำโครงการนี้ ซึ่งเป็นบทร้องภาษาเยอรมันที่แสดงสัมผัสระหว่างวรรคหน้ากับวรรคหลัง (คำที่พิมพ์ตัวเอน) และคำสุดท้ายของวรรคหลังทุกวรรคสัมผัสกันตั้งแต่ต้นจนจบโดยลงท้ายแบบกลอนโล (คำที่ขีดเส้นใต้) ในการร้องจะขึ้นต้นด้วย "เออเอ๋ย....." และจบด้วย "เอ้อชา..."

Meine lieben Damen und Herren
wir wollen beginnen, mit der Singerei.
Kennen Sie das Thai-Volkslied Phleng Choi ?
Aber wir singen heut' auf Deutsch, nicht Thai.
Wir erzählen von deutschen Filmen. (2X)
Alle vier zeigen, die DDR-Zeit ist vorbei.
Der erste heißt "Der Zimmerspringbrunnen".
Lobek kann's wahr machen, seine Träumerei.
Ich finde diesen Film am besten.
Sie müssen ihn schauen, wenn: Sie haben frei.
Er bastelt Brunnen mit Berliner Turn,

ท่านสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ
พวกเราต้องการจะเริ่มต้นด้วยการร้องเพลง
พวกคุณรู้จักเพลงน้อย เพลงพื้นบ้านของไทยไหม
แต่วันนี้เราจะร้องเป็นภาษาเยอรมันนะ ไม่ใช่ไทย
เราจะเล่าเกี่ยวกับภาพยนตร์เยอรมัน (รับ)
ทั้งสี่เรื่องแสดงว่าเวลาของเยอรมันตะวันออกผ่านพ้นไปแล้ว
ภาพยนตร์เรื่องแรกชื่อเรื่อง "Der Zimmerspringbrunnen"
โลเบ็คทำให้สิ่งนั้นจริงได้ เรื่องผื่นๆ ของเขา
ฉันคิดว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ดีที่สุดใน
คุณต้องดูเรื่องนี้นะ ถ้าคุณว่าง
เขาประดิษฐ์น้ำพุโต๊ะที่มีรูปหอคอยแห่งเบอร์ลิน

beseitigt den *Sturm* von Ostalgie wie Zauberei.
 "Good Bye Lenin!" gefällt *mir*.
 Der Schauplatz ist *hier* Berlin, nicht die *Türkei*.
 Alex tut alles für seine Mutter.
 Sie glaubt noch immer, Deutschland sei *entzwei*.
 Der Film ist eine deutsche Komödie. (2x)
 Beim Schauen wird Ihre *Familie* stressfrei
 Der nächste Film ist "Alles auf Zucker".
 Die Zeit als Reporter ist für ihn *vorbei*.
 Er bekommt die Erbschaft von seiner Mutter,
 wenn er und Bruder sich versöhnen. Lächer*ei*!
 Der strenge Bruder ist aus dem *Westen*.
 Er ist *dagegen* ein Ossie und lebt sehr *frei*.
 Um am Billiardtournee teilzunehmen,
 lässt er dann *rufen*, die Ambulanz, und schwänzt

 die Trauer*ei*.
 Im Film "Friendship" geht es ums *Reisen*
 von zwei *Freunden*, aber nicht in die *Mongolei*.
 In den USA erleben sie viel Neues,
 nicht nur was *Gutes*, sondern auch *Streiterei*.
 Die zwei Jungs kämpfen um dieselbe *Frau*.
 Ja, das ist *genau* die Qual der Liebe*lei*.
 Dank Freundschaft und Familien*liebe* (2x)
 enden alle *Filme* trauer*frei*

ขจัดพายุแห่งความโหยหาตะวันออกไปได้ราวเสกมนต์
 เรื่อง "Good Bye Lenin!" นะฉันชอบ
 ท้องเรื่องเกิดที่เบอร์ลินนะ ไม่ใช่ตุรกี
 อเล็กซ์ทำทุกอย่างเพื่อแม่ของเขา
 เธอยังคงเชื่ออยู่เสมอว่าเยอรมนีแบ่งเป็นสองประเทศ
 ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์เยอรมันแนวตลก (รับ)
 เวลาชมคุณและครอบครัวจะไร้ความเครียด
 ภาพยนตร์เรื่องต่อไปคือ "Alles auf Zucker"
 เวลาแห่งการเป็นผู้สื่อข่าวของเขานั้นผ่านไปแล้ว
 เขาจะได้รับมรดกจากแม่
 หากเขากับพี่ชายนั้นคืนดีกัน ช่างน่าหัวเราะนัก
 พี่ชายสุดแค้นของเขานั้นมาจากฝั่งตะวันตก
 แต่เขานั้นเป็นชาวเยอรมันตะวันออกและใช้ชีวิตอย่างเสรี
 เพื่อให้จะสามารถร่วมแข่งขันบิลเลียด
 เขาจึงจัดการเรียกรถพยาบาลมารับและหลบหนีไป
 จากพิธีไว้อาลัย
 ภาพยนตร์เรื่อง "Friendship" นั้นเกี่ยวกับการเดินทาง
 ของเพื่อนสองคน แต่ไม่ได้ไปมองโกเลียนะ
 ที่อเมริกานั้นพวกเขาได้ประสบสิ่งใหม่ๆ มากมาย
 ไม่ได้มีแต่เรื่องดีเท่านั้น แต่ยังมีทะเลาะกันด้วย
 ทั้งสองหนุ่มต่อสู้แย่งชิงหญิงสาวคนเดียวกัน
 ไข่เลย นี่แหละความทุกข์ทรมานอันเนื่องด้วยความรัก
 แต่เป็นเพราะมิตรภาพและความรักของครอบครัว (รับ)
 ภาพยนตร์ทุกเรื่องจึงจบลงโดยปราศจากความเศร้า

เมื่อได้เนื้อร้องข้างต้นแล้ว ลำดับต่อไปนักศึกษาทั้ง 4 คน ได้ฝึกซ้อมการร้องเพลงฉ่อยเป็น
 ภาษาเยอรมัน โดยมีการมาฝึกซ้อมกับผู้เขียนและบางครั้งก็ไปฝึกกับผู้สอนร้องเพลงฉ่อยภาษาไทย
 จากนั้นในขั้นตอนสุดท้าย จึงจัดทำรายงานรูปเล่มและถ่ายทำคลิปวิดีโอที่บันทึกภาพการแสดงเพลงฉ่อย
 แนะนำภาพยนตร์เยอรมันที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความโหยหาเยอรมันตะวันออกของนักศึกษา และได้
 นำเสนอโครงการนี้ในชั้นเรียน ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของนักศึกษาในชั้นปีและในชั้นเรียนอื่น ๆ ที่ผู้เขียนนำไป
 เปิดให้ชม

ภาพที่ 2 ศิลปการร้องเพลงน้อยแนะนำภาพยนตร์เยอรมัน

"น้อยเยอรมัน" กับ "น้อยอาเซียน"

การที่มีเพื่อนบางคนในชั้นปีสามารถร้องเพลงน้อยเป็นภาษาเยอรมันได้ทำให้นักศึกษาในชั้นปีเดียวกันนั้นชื่นชอบ และบางคนอยากหัดร้องเพลงน้อยบ้างเช่นกัน ในช่วงที่ฝึกร้องเพลงน้อยกับรุ่นพี่ผู้ชำนาญมีนักศึกษาบางคนมานั่งฟังด้วย นอกจากนี้ ในการจัดกิจกรรมประกวดต่าง ๆ ทั้งของภาควิชาฯ และของคณะฯ ยังมีนักศึกษาในชั้นปีนี้ได้หัดเขียนเนื้อเพลงน้อยแนะนำตัวเองเพื่อไปใช้แสดงด้วย โดยมีกวีขึ้นต้นเหมือน ๆ กัน จากนั้นจึงไปแต่งเนื้อร้องให้เข้ากับเรื่องราวของตนเอง ดังตัวอย่างตอนต้นของบทเพลงน้อย 2 บทต่อไปนี้

Meine lieben Lehrer und Freunde
 Ich beginne heute mit der Singerei
 Kennt ihr das Thai-Volkslied Phleng-*Choi*?
 Aber ich singe *heut'* auf Deutsch nicht Thai.
 Ich heiße Sopida Jirakawasan
 Aber warum nennt *man* mich "Pa Yim", Blöderei!
 .....

ท่านอาจารย์และเพื่อนๆ ที่รัก
 วันนี้ฉันจะเริ่มด้วยการร้องเพลง
 รู้จักเพลงน้อย เพลงพื้นบ้านไทย กันไหม
 วันนี้ฉันจะร้องเป็นภาษาเยอรมันนะ ไม่ใช่ไทย
 ฉันชื่อ โสภิตา จีระกาวิธาน
 แต่ทำไมคนเรียกฉันว่า "ป้ายิม" งี่เง่าจริง

Meine lieben Lehrer und Freunde
 Ich beginne heute mit der Singerei
 Kennt ihr das Thai-Volkslied Phleng-*Choi*?
 Aber ich singe *heut'* auf Deutsch nicht Thai.
 Ich heiße Watchara Chaikornsakun.
 Ich bin *gesund*, esse gern gekochtes Ei!
 ....

ท่านอาจารย์และเพื่อนๆ ที่รัก
 วันนี้ฉันจะเริ่มด้วยการร้องเพลง
 รู้จักเพลงน้อย เพลงพื้นบ้านไทย กันไหม
 วันนี้ฉันจะร้องเป็นภาษาเยอรมันนะ ไม่ใช่ไทย
 ผมชื่อ วัชร ชัยกรสกุล
 เป็นคนสุขภาพดี ชอบกินไข่ต้ม

การร้องเพลงฉ่อยเป็นภาษาเยอรมัน จึงนับเป็นการต่อยอดจากโครงการงาน "เพลงฉ่อยแนะนำภาพยนตร์เยอรมัน" นอกจากนี้ การฝึกแต่งคำร้องภาษาเยอรมันเพื่อร้องแนะนำตัวเองในรูปแบบเพลงฉ่อยเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า อันที่จริงในการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน โดยเฉพาะในเรื่องการฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น สามารถนำเอาศิลปวัฒนธรรมมาบูรณาการได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับการแต่งบทลิเก และการนำทำนองเพลงลูกทุ่งไทยมาเขียนเนื้อร้องภาษาเยอรมันซึ่งผู้เขียนและนักศึกษาของภาควิชาภาษาเยอรมัน มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ทำอยู่แล้วในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา

ผู้เขียนเองเป็นคนชอบฟังเพลงฉ่อยเป็นทุนเดิมอยู่ เนื่องจากเป็นศิลปวัฒนธรรมไทยที่เน้นความสนุกสนานและเป็นการเล่นกับภาษา แต่การทำโครงการของนักศึกษาในครั้งนี้ทำให้ผู้เขียนเองได้รับความรู้เกี่ยวกับเพลงฉ่อยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และพยายามหาฟังบ่อยขึ้น ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่ผู้เขียนพบว่าน่าสนใจก็คือ เมื่อการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในกระแสของการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ก็ปรากฏว่ามีหลายสถาบันการศึกษาการนำเอาเพลงฉ่อยมาเป็นสื่อในการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกของอาเซียนด้วยเช่นกัน จำได้ว่าเคยอ่านข่าวประชาสัมพันธ์รายการ "นักคิดตะลุยกอาเซียน" (ASEAN Together) เกี่ยวกับการรวมตัวของ นายโง่ นางงค์ และนางพวง เชิญยิ้ม ผู้ที่ถือว่าเป็นปรมาจารย์เพลงฉ่อยของไทยว่าจะมาสอนน้องๆ ผู้เข้าแข่งขันในรูปแบบ "ฉ่อยอาเซียน" แต่เนื่องจากไม่มีโอกาสได้ชมรายการตามเวลาที่ออกอากาศจริง ผู้เขียนจึงได้สืบค้นข้อมูล จนสามารถเข้าไปชมรายการดังกล่าวย้อนหลัง⁶ เนื่องจากอยากทราบว่าเนื้อร้องของฉ่อยอาเซียนที่ว่านี้จะเป็นอย่างไร แต่ปรากฏว่ามีการร้องเพลงฉ่อยน้อยมาก เป็นแค่ช่วงสั้นๆ ในตอนต้นก่อนเริ่มช่วงแข่งขันตอบคำถาม แต่การดำเนินรายการยังเป็นไปตามปกติ กล่าวคือ แขกรับเชิญทั้ง 3 ท่าน มาทำหน้าที่เป็นปรตัญยอกคำตอบให้ผู้เข้าแข่งขันเลือก เพียงแต่ในรายการวันนั้น ในการบอกคำตอบแต่ละครั้งอาจมีการร้องเป็นฉ่อยสอดแทรกบ้างพอให้มีบรรยากาศสนุกสนาน

ภาพที่ 3-4 รายการนักคิดตะลุยกอาเซียนวันที่ 5 ธันวาคม 2556

สิ่งที่ผู้เขียนไปค้นพบเพิ่มเติม อันเป็นผลพวงจากการเข้าไปค้นหารายการข้างต้นเพื่อรับชม

⁶ รายการ นักคิดตะลุยกอาเซียน วันพฤหัสบดีที่ 5 ธันวาคม 2556 ออกอากาศทางโมเดิร์นไนน์ ทีวี
http://www.mcot.net/site/content?id=529f4408150ba0c1200002d8#.VSD34_mUc1J

ย้อนหลังกลับกลายเป็นการได้ค้นพบคลิป "ฉ่อยอาเซียน" จากหลายโรงเรียนด้วยกัน ซึ่งผู้เขียนคิดว่า น่าสนใจ และเกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกันกับรายการข้างต้น และการทำโครงการ "ฉ่อยแนะนำ ภาพยนตร์เยอรมัน" ตัวอย่างเช่น คลิปบันทึกการแสดง "ฉ่อยอาเซียน" ซึ่งเป็น "กิจกรรมจิตอาสาพาน้อง ร้องเพลงฉ่อยคำศัพท์พร้อมรับอาเซียน" ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีนักเรียนหญิง จำนวน 3 คน ร้องเพลงฉ่อยเกี่ยวกับคำศัพท์ในกลุ่มคำสวัสดิ์ ขอบคุณ และลาก่อน ของกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ในคลิปที่ปรากฏในเว็บไซต์ยูทูป⁷ ยังมีการต่อท้ายด้วยการสัมภาษณ์นักเรียนบางคน ซึ่งแสดงความคิดเห็นว่าฉ่อยอาเซียนทำให้พวกเขาจำ ข้อมูลได้ง่าย และสนุก จากนั้นจึงเป็นการปิดท้ายด้วยการนำเสนอข้อมูลสั้นๆ เกี่ยวกับประเทศในกลุ่ม อาเซียนแต่ละประเทศ

นอกจากคลิปของนักเรียนกลุ่มนี้แล้วยังพบว่ามีคลิป "ฉ่อยอาเซียนในงานวันเด็กแห่งชาติ " .ศ.พ.2556 ของนักเรียนโรงเรียนมหาสวัสดิ์ (ราษฎร์บารุง)⁸ ซึ่งนำเสนอคำทักทายของประเทศสมาชิก อาเซียน และ ฉ่อยอาเซียน by DPST 5/5⁹ ซึ่งเป็นการฉ่อยความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ภาษา นอกจากนี้ การนำเอาประเด็นการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมาเป็น เนื้อหาของเพลงพื้นบ้านไทยนั้น ยังมีปรากฏในรูปแบบอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ลำตัดอาเซียน หรือเพลง อีแซวอาเซียน เป็นต้น

ภาพที่ 5 การแสดง "ฉ่อยอาเซียน" ของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก

บทสรุป

การเรียนรู้ผ่านโครงการนั้นมีได้เป็นเรื่องง่าย นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมของผู้สอน ผู้เรียน และความเหมาะสมในการให้เรียนรู้ผ่านโครงการในแต่ละ สาขาวิชา และแต่ละรายวิชา ทั้งนี้ ควรมีลักษณะปัญหาหรือคำถามในการทำงานเป็นแบบปลายเปิด แต่ มีโครงสร้างในระดับหนึ่ง ที่แม้จะซับซ้อนและท้าทายแต่ก็สามารถสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนทำให้ผู้เรียน

⁷ รับชมคลิปการแสดงได้ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=qzxcSpSijQs>

⁸ รับชมคลิปการแสดงได้ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=LGU-NgvEluY>

⁹ รับชมคลิปการแสดงได้ที่ https://www.youtube.com/watch?v=chC1dVjL_ZI

สนใจได้ จึงจะเป็นการสร้างโอกาสในการค้นหาความรู้และแนวทางในการแก้ปัญหาแบบใหม่ๆ โดยประยุกต์เข้ากับความรู้เดิมของผู้เรียน (Jonassen/Hung, 2008, 16) กรณีของการบูรณาการ ศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้น ผู้เขียนคิดว่าเหมาะสมที่จะนำเอาวิธีการเรียนรู้ผ่านโครงการมาใช้ เนื่องจากบัณฑิตที่จบการศึกษาในสาขาวิชาภาษาต่างประเทศย่อมมีโอกาสนำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ได้ในชีวิตการทำงานที่มักต้องข้องเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศและบริบททางวัฒนธรรมของสังคมไทยอยู่ตลอดเวลา หรือแม้แต่ไปทำงานในต่างประเทศ ก็ยังต้องทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่เป็นสื่อกลางถ่ายทอดภาพของ "ความเป็นไทย" ออกไปสู่สากล

ประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการนี้และการได้รับชม "น้อยอาเชียน" ในหลากหลายรูปแบบ ทำให้ผู้เขียนได้กลับมา "ครุ่นคิดพินิจนึก" เกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบที่ใช้โครงการเป็นฐาน และโครงการ "น้อยเยอรมัน" ตลอดจนผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา และความตื่นตัวของนักเรียนไทยในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยไปพร้อม ๆ กับการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้เขียนเห็นว่าการเรียนภาษาเยอรมัน โดยผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย ดังเช่นที่ปรากฏในโครงการ "น้อยเยอรมัน" นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านทักษะการใช้ภาษาเยอรมันแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้รู้จักเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโดยไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง และอาจชี้บางหนทางสำหรับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศให้นักศึกษาไทยเพื่อเตรียมพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) ได้ด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากแนวคิดหลักของความเป็นอาเซียน ก็คือ การประสานกลมกลืนท่ามกลางความหลากหลาย ตัวอย่างจากการเขียนคำร้องและร้องเพลงน้อยแบบไทยเป็นภาษาเยอรมัน แสดงให้เห็นว่าประเทศสมาชิกอาเซียนเองอาจใช้ภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นสื่อกลางในการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมของประเทศตนได้ โดยอาจเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่มีการเรียนการสอนในประเทศสมาชิกก็ได้

ผู้เขียนเห็นด้วยกับคำกล่าวของ เจตนา นาควัชระ ที่ว่า เราควรจะเรียนรู้ภาษาต่างประเทศหลาย ๆ ภาษา ในขณะเดียวกันต้องใช้ความรู้ความสามารถในภาษาต่างประเทศนั้นมาทำให้เราตระหนักรู้ถึงภาษาของตนเองด้วย (Nagavajara, 2015, 70) ซึ่งผู้เขียนตีความภาษาในที่นี้หมายรวมถึงทั้งตัวภาษาและวัฒนธรรมของผู้พูดภาษานั้น ๆ หากมองในมุมมองของมนุษยศาสตร์ การเรียนรู้ภาษาเป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนให้กว้างขึ้น เนื่องจากได้มีโอกาสรู้จัก "ความเป็นอื่น" ผ่านภาษาต่างประเทศที่เรียน แต่ "ความเป็นอื่น" จะไม่เกิดคุณค่าใด ๆ หากผู้เรียนไม่รู้จัก "ความเป็นไทย" ด้วย เพราะหากเป็นเช่นนั้น ก็จะมุ่งแต่พยายามเลียนแบบเจ้าของภาษาต่างประเทศที่เรียนอย่างมกมาย การเรียนภาษาต่างประเทศโดยไม่ละทิ้งแผ่นดินแม่ หรือผสมผสานความรู้ใหม่ที่ได้จากการเรียนภาษาต่างประเทศกับศิลปวัฒนธรรมไทยด้วยนั้น จะเป็นการเสริมกันและกันได้เป็นอย่างดี หากมองในแบบเศรษฐศาสตร์ ผู้เขียนเห็นว่าการเรียนภาษาต่างประเทศผ่านโครงการที่มีรูปแบบการสร้างสรรคเป็นการบูรณาการกับศิลปวัฒนธรรมไทยเช่นนี้ อาจเป็นการเพิ่มทุนทางความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่อาศัยทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐาน ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถเพิ่มมิติของการแสวงหาความรู้ให้หลากหลายขึ้น โดยรู้จักคิด

ดัดแปลงหรือประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ และอาจนำไปพัฒนาต่อยอดการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้กับประเทศไทยหรือแม้แต่ประเทศสมาชิกอื่นของกลุ่มอาเซียนก็เป็นได้

ในช่วงปี พ.ศ. 2556 และ 2557 ผู้เขียนเองมีโอกาสได้ไปเสนอผลงานและบรรยายเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มประชาคมอาเซียนด้วยเช่นกัน 2 ประเทศ คือ เวียดนาม และอินโดนีเซีย ซึ่งครั้งแรกเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการสอนโดยเน้นโครงการเป็นหลัก ส่วนครั้งที่สองเป็นการบรรยายเรื่องการแปลเพลงลูกทุ่งเยอรมันและการใช้เพลงลูกทุ่งเยอรมันในการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน ในทั้งสองครั้งผู้เขียนได้นำเอาแนวทางการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษาเยอรมันที่ผู้เขียนมีประสบการณ์จากทั้งในชั้นเรียนและการทำกิจกรรมกับนักศึกษาไปนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักวิชาการ ครู และอาจารย์สอนภาษาเยอรมันจากหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคนี้ด้วย และพบว่าท่านเหล่านั้นสนใจแนวทางนี้มาก และอยากนำไปทดลองกับศิลปวัฒนธรรมของประเทศตนบ้างเช่นกัน

การเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทำให้วงการการศึกษาในประเทศไทยมีความตื่นตัวมากขึ้นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ หากแต่ทว่าโดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาราชการที่จะต้องใช้ติดต่อสื่อสารกันภายใต้การรวมกลุ่มดังกล่าว และการส่งเสริมให้เรียนรู้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน การเรียนการสอนภาษาเยอรมัน ซึ่งเป็นภาษาตะวันตกที่มีได้เป็นภาษาราชการของประเทศใดในอาเซียนจึงถือเป็นความท้าทายสำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้ที่อยู่ในแวดวงนี้ บทความนี้มีได้เป็นงานวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างกว้างขวาง หากแต่เป็นเพียงกรณีศึกษาหยิบยกเอาแนวทางการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งซึ่งผู้เขียนได้เคยใช้ปฏิบัติจริงในการสอนภาษาเยอรมันมาวิเคราะห์และหาความเชื่อมโยง โดยหวังว่าข้อคิดต่าง ๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ ด้วยผู้เขียนมองว่าการเรียนภาษาต่างประเทศโดยรู้จักผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นหนึ่งในวิธีการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรกช อัดตวิริยะนุภาพ. (2548). "ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน: กรณีตัวอย่างของการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ .วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 34 (2), 9-38.
- เอนก นาวิกมูล และ ณรงค์ชัย ปิฎกธวัช. (2550). เพลงพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: อุทยานการเรียนรู้.
- Attaviryanupap, Korakoch. (2013): „Projektorientiertes Lernen: Erfahrungen aus eigener Unterrichtspraxis“. *Tagungsband. 2. Internationale Deutschlehrertagung „Zielsprache Deutsch - Erfahrungen aus der Unterrichtspraxis“*. 18.–19. 10.2013. Hanoi, Hanoi Universität u. Vietnamesischer Deutschlehrerverband: 150–161.
- Attaviryanupap, Korakoch. (2014a). „Kreatives Schreiben zwischen zwei Sprachen und Kulturen. Ein interkultureller Aspekt des DaF-Unterrichts im thailändischen Kontext“. *Zeitschrift für interkulturelle Germanistik*, 5, 1, 9-27.
- Attaviryanupap, Korakoch. (2014b). The integration of Lukthung songs into the German language teaching and learning process of Thai students. *MANUSYA Journal of Humanities*, 17(2), 17-28.
- Ceylan, Yasemin., & Mollaoğlu, Arzu. (2012), "Die Integration der Projektarbeit in sprachpraktischen Lehrveranstaltungen". *German as a foreign language*, 1, 27-45.
- Jonassen, David H./Hung, Woei (2008). All Problems are Not Equal: Implications for Problem-Based Learning. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 2(2). Retrieved April 18, 2015, from <http://dx.doi.org/10.7771/1541-5015.1080>
- Nagavajara, Chetana. (2015). *Bridging Cultural Divides*. Nakorn Pathom: Silpakorn University Printing House.